

Datum
25 juni 2020

Beteckning
Dnr Fi2019/04187/K

Finansdepartementet
103 33 Stockholm
Dnr Fi2019/04187/K
Mail:
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar på SOU 2019:56 Idéburen välfärd

Famna och Forum är glada att kunna lämna ett gemensamt remissvar.

Famna är riksorganisationen för idéburen välfärd. Vi har för närvarande 96 medlemmar från Skåne i söder till Västerbotten i norr. Nationellt är några av våra största medlemmar Ersta diakoni, Stockholms Sjukhem, Bräcke diakoni, Stockholms Stadsmission, Stiftelsen Stora Sköndal, Röda Korset och Rädda Barnen. Därutöver har vi många andra välkända medlemmar och välrenommerade aktörer som länge erbjudit medborgare och medmänniskor sociala tjänster, kvalificerad vård och individuell omsorg utan vinstsyfte.

Forum idéburna organisationer med social inriktning har knappt 40 medlemmar, dessa har i sin tur några tusen lokala enheter. Forum arbetar för civilsamhällets möjligheter att verka och ofta med frågeställningar som rör olika aspekter av demokrati, välfärd och organisering. Vi arbetar för att civilsamhällets utrymme ska vara stort och gynnsamt att verka i. Bland Forums medlemmar finns kvinnojourer och tjejjourer, Sveriges Stadsmissioner, Röda Korset, Rädda Barnen m.fl.

Famnas äldsta medlem, Stiftelsen Danvikshem, har bedrivit verksamhet sedan mitten på 1500-talet. Forums äldsta medlem är Svenska kyrkan som också verkat sedan 1500-talet. Men mera typiskt är att våra verksamheter har bortåt 100 år eller mer på nacken, t ex Stadsmissionerna som finns i alla större städer i vårt land. Bland verksamheter som tillkommit på senare tid finns till exempel tjej- och kvinnojourer, boenden för ensamkommande flyktingbarn, HVB-hem, äldreboenden och arbetsintegrerande sociala företag. Idéburna organisationer har ofta vuxit fram när människor har sett brister och behov som det offentliga inte kunnat lösa eller möta. Innovation och nytänkande är starka drivkrafter bakom idéburen verksamhet.

Bland Famnas och Forums medlemmar finns aktörer som dagligen bidrar till att utveckla välfärden i Sverige i bred mening. Våra medlemsorganisationer säkerställer att människor görs delaktiga utifrån engagemanget och viljan att påverka den egna livssituationen såväl som samhället i stort. Det handlar om brukar- och patientföreningar, föräldrakooperativ, integrationsinitiativ och idéburen äldreomsorg och långt mer därtill.

Därför är det för oss centralt, i syfte att stärka välfärden i Sverige, att dessa organisationers förutsättningar att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden som röstbärare, opinionsbildare och utförare säkerställs i enlighet med målen i propositionen "En politik för det civila samhället" (2009/10:55). Ett viktigt led i detta är att idéburna utförare av exempelvis vård-, skol- och omsorgsverksamhet ges bättre förutsättningar att verka, varför denna utredning är av mycket stor vikt.

Många av våra medlemmar har särskilda verksamheter med inriktning på målgrupper med mycket specifika behov. Detta kan vara personer med trauman från tortyr, krig och flykt, eller andra som faller utanför det offentliga skyddsnätet och saknar tillgång till vård. Exempelvis har Röda Korset och Ersta diakoni sådana verksamheter. Vi har medlemmar som driver sjukhus, primärvård och rehabilitering (t ex Stockholms Sjukhem, Bräcke diakoni, och Valjeviken). Andra är inriktade på personer med funktionsvariationer, LSS-verksamhet och daglig verksamhet. Åter andra gör insatser för människor som behöver arbetsträning och hjälp att komma tillbaka till arbete efter t.ex. psykisk sjukdom eller andra sociala problem.

Sammantaget skulle de förslag och bedömningar som återfinns i utredningens betänkande SOU 2019:56 direkt beröra många av våra medlemmar.

Utredningens bakgrund

Famna och Forum känner sig delaktiga i att utredningen tillsattes som en följdfeffekt av att välfärdsutredningen inte ansåg det möjligt att göra undantag i de regleringar den utredningen föreslog, trots att dessa uppenbarligen inte var relevanta för den icke-vinstsyftande, icke-vinstutdelande sektorn.

Den särskilda utredaren (dir 2018:46) fick i uppdrag att ta fram ett förslag på en tydlig definition av idéburna aktörer. Utredningens definition skulle kunna användas vid identifiering och avgränsa dessa aktörer från andra som bedriver välfärdsverksamhet, närliggande offentligt finansierade och subventionerade verksamheter. Utredningen lämnade över betänkandet i december 2019.

Vi har med engagemang deltagit i referensgruppens arbete och haft nöjet att följa utredningen från start till mål.

En sammanfattning av våra ställningstaganden

Famna har sedan organisationen grundades 2004 arbetat systematiskt med kvalitets- och förbättringsarbete för medlemmar och andra som behöver stöd för att hitta metoder för nya arbetssätt. Vi har sedan 2018 också ett explicit mål för tillväxt av den idéburna välfärdssektorn, från ca 3 procent¹ idag till 10 procent år 2030, Tio2030. Famnas medlemmar är olika stora och har olika förutsättningar att konkurrera vid t.ex. upphandlingar. Att införa en definition av vilka som är idéburna aktörer bedömer vi kommer gagna sektorns tillväxt och utveckling. En starkare idéburen sektor är också positivt för välfärdsmixen och därmed samhället i stort.

Vi välkomnar båda den inriktning som genomsyrar utredningen – att underlätta för och förbättra förutsättningarna för idéburna aktörer som utförare av välfärdsverksamheter.

Därtill menar vi att ett tydligt mål bör sättas av regering och riksdag för att öka andelen offentligt finansierade och subventionerade välfärdsverksamheter som bedrivs av idéburna aktörer. Ett sådant mål har t.ex. satts av det norska stortinget. Definitionen möjliggör för bättre statistik och att ett sådant mål sätts.

Famna och Forum anser att utvecklingen av idéburen välfärd är en angelägen fråga från ett medborgarperspektiv. Många sociala innovationer har under årens lopp utvecklats inom civilsamhället och bland de idéburna aktörerna. Mångfalden av olika aktörer har ett värde i sig. Många människor som i något skede i livet kommit i kontakt med idéburen vård och social omsorg vittnar om hur de känt sig sedda och fått ett bemötande som de inte alltid erfarit i andra delar av välfärden. Ibland kanske förklaringen är den idémässiga grunden för verksamheten (kristen, feministisk, judisk, antroposofisk; olika vårdfilosofier eller andra övertygelser), ibland det enkla faktum att personalen känner ett engagemang och har en helhetssyn på patienter, brukare, deltagare, arbetstränande eller boende. Andra menar att det är det faktum att de idéburna välfärdsföretagen inte drivs av vinstsyfte och att eventuella överskott investeras i verksamheterna som är grunden för deras kvalitet och skälet till att de bör växa. Sverige är ett av de länder i världen där flest människor är engagerade i civilsamhället. Många är det i organisationer med social inriktning där engagemanget många gånger bygger på att göra något för och tillsammans med andra och därigenom kunna bidra till samhället i stort. Vi är många gånger utförare men vi påtalar också brister i välfärden för att kunna åstadkomma

---

¹ Sivesind, Kar Henrik: Mot en ny Skandinavisk velferdsmodell (2016). Institutt for Samfunnsforskning.

strukturella förändringar. Oavsett syn på skälen för idéburen sektors särart och mervärde tycks bred uppslutning finnas för dess viktiga roll i välfärden.

Behovet av en tydlig definition av idéburen sektor har också kommit i blyxtbelysning under de senaste månadernas coronakrishantering: det hade underlättat för regeringen att utforma stödpaket för den idéburna sektorn ifall en definition hade funnits på plats. Nu har vissa stöd från början utformats för de kommersiella företagen och först därefter har försök till en anpassning till idéburna aktörers villkor gjorts. Samtidigt har flera regeringsföreträdare uttryckt en vilja att stötta civilsamhällets organisationer, t.ex. ideella föreningar, stiftelser och kooperativ, vid sidan av företagen men inte alltid hittat former för det.

Vi välkomnar också utredningens helhetsperspektiv och den tydliga kopplingen till EU-rätten och jämförelser med andra EU-länders lösningar och lagstiftning.

Synen på den bakomliggande EU-lagstiftningen – kapitel 6

På några punkter hade vi gärna sett att utredningen gått längre än som är fallet. Vi inleder därför med vår syn på några grundläggande begrepp. Därefter återkommer vi till våra synpunkter på de specifika förslagen.

Utredningens slutsatser baserar sig på kapitel 6, Den EU-rättsliga regleringen och det nationella handlingsutrymmet:

Beträffande icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse (avsnitt 6.2.2)

Beträffande icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse konstaterar utredningen att dessa tjänster inte ingår i EU:s inre marknad (s. 205). Det anges också mycket riktigt att dessa tjänster varken omfattas av EU:s regler om statligt stöd eller av upphandlingsregelverket. Utredningen anför vidare att en stor del av rättspraxis från EU-domstolen när det gäller frågan om gränsdragningen mellan ekonomiska och icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse hänför sig till konkurrens- och statsstödsregelverken och att det är "oklart" vilka generella slutsatser som kan dras från denna praxis såvitt avser tillämpningen av upphandlingsregelverket (s. 206). Av kommittédirektivet framgår att utredningen tillsattes bl.a. för att "*analysera och lämna förslag på hur det utrymme som finns inom EU-rätten för icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse kan tillämpas i en svensk välfärdscontext, exempelvis för att underlätta samverkan med idéburna aktörer*".² Att rättsläget är

---

² Se Kommittédirektiv 2018:46, *En tydlig definition av idéburna aktörer i välfärden*, s. 15.

otillfredsställande oklart är en analys som vid upprepade tillfällen har redovisats av olika aktörer. Som exempel på detta vill vi lyfta följande:

A) Välfärdsutredningen, SOU 2016:78, s. 487:

Utredningen konstaterar [...] att det finns mycket som talar för att merparten av de tjänster som omfattas av utredningens uppdrag är icke-ekonomiska men att det inte kan uteslutas att i vart fall delar av hälso- och sjukvårds- samt socialtjänstområdet är ekonomiska tjänster av allmänt intresse. Som framgått finns skilda uppfattningar i denna fråga.

Mot bakgrund av den rättsliga osäkerheten på området är det enligt utredningens mening viktigt att de förslag som lämnas är förenliga med EU-rätten, och utredningen har därför valt att vid de förslag som lämnas betrakta tjänsterna som om de vore ekonomiska.

B) Betänkandet Entreprenad, fjärrundervisning och distansundervisning (SOU 2017:44, s. 356):

Vi anser alltså [...] att den utbildning och verksamhet inom de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna som vi har beskrivit ovan utgör icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse, NESGI. Det gäller med andra ord hela skolväsendet som regleras i skollagen.

Sådana tjänster har uttryckligen undantagits från EU:s upphandlingsdirektiv och någon skyldighet att upphandla de nyss uppräknade tjänsterna finns alltså inte enligt EU-rätten... Som en följd av detta är utbildning inte heller en tjänst som omfattas av LOU, varför de förenklade reglerna om upphandling i 19 kap. LOU inte är tillämpliga. Således råder ingen skyldighet att upphandla tjänster som avser utbildning inom skolväsendet enligt regelverket i LOU.

C) Konkurrensverket i remissyttrande över SOU 2017:44:

Enligt Konkurrensverket råder ingen oklarhet om frågan huruvida icke-ekonomiska tjänster omfattas av upphandlingsreglerna eller inte – vilket de inte gör. Det framgår även av skälen till upphandlingsdirektivet. Oklarheten gäller i stället vilka

verksamheter som är att betrakta som icke-ekonomiska. Konkurrensverket kan i den delen inte ställa sig bakom utredningens bedömningar av upphandlingskyldigheten eftersom det inte kan anses klarlagt att samtliga aktuella verksamheter är icke-ekonomiska.

Utredningen borde enligt Konkurrensverket ha dragit den naturliga slutsatsen att relevant praxis är mycket begränsad och att försiktighetsprincipen talar för att upphandla på sedvanligt sätt. I stället väljer utredningen att selektivt dra paralleller från statsstöds- och konkurrensrättspraxis endast i den utsträckning det understödjer utredningens slutsatser.

D) Upphandlingsmyndigheten i remissyttrande över SOU 2017:44:

Det finns inget allmängiltigt svar på frågan hur man, enligt upphandlingsregelverket, skiljer tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (SGEI) från icke ekonomiska tjänster (NSGEI). Rättsläget är oklart och det saknas klargörande rättspraxis.

[...]

Upphandlingsmyndigheten anser att frågan, om utbildning inom skolväsendet i Sverige utgör en NSGEI på det sätt som krävs för att tjänsten inte ska omfattas av upphandlingsregelverket är komplex. Rättsläget är oklart och det saknas klargörande rättspraxis. Därtill förväntas ny svensk rättspraxis inom kort, som redovisats ovan, vilken skulle kunna förändra rättsläget. [vår kommentar: här avses Högsta förvaltningsdomstolens mål i det s.k. Alingsåsmålet]

Det bör också påpekas att det inte finns någon konsensus i doktrinen.³ Enligt vår uppfattning framstår utredningens vägval i denna del som mycket olycklig, eftersom utredningen inte ger något svar på en mycket central fråga som har betydelse för såväl hur LOU ska tillämpas som för vilket rättsligt utrymme det egentligen finns för IOP. Om upphandling av icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse faller utanför såväl sekundärrätten som primärrätten – och

---

³ Se Sylvan, M., *Do EU Rules on Public Procurement Apply to Tax-funded Welfare Services?*, Public Procurement Law Review, Nr 6 – 2016, s. 258-262 och Erika Szyszczaks utlåtande till Valfärdsutredningen SOU 2016:78. Dessa redovisar diametralt motsatta åsikter.

begreppet ska avgränsas i linje hur ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet definieras inom besläktade regelverk – föreligger nationell handelsfrihet för hur sådan upphandling ska regleras (jfr artikel 2 i 2007 års protokoll nr 26 till Lissabonfördraget). Den svenska lagstiftaren kan då, utan hinder av unionsrätten, välja den reglering i upphandlingshänseende som bedöms önskvärd och ändamålsenlig.

I kommittédirektivet till utredningen angav regeringen att det finns anledning att utreda vilka möjligheter och begränsningar som finns för förändringar av regleringar som avser svenska välfärdstjänster i förhållande till EU-rätten [*vår understrykning*].⁴ Med EU-rätten åsyftas här även begreppet "icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse". I kommittédirektivet angav vidare regeringen att EU-rättens regler om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse ger uttryck för en balans mellan konkurrensreglerna och medlemsstaternas behov av att kunna utforma sina välfärds- och andra offentliga tjänster på olika sätt och att regeringen anser att det utifrån det EU-rättsliga utrymmet finns ett behov av att ta fram förslag på hur detta utrymme kan tillämpas i en svensk välfärdscontext [*vår understrykning*].

Famna och Forum konstaterar att utredningen, i förhållande till begreppet icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse, inte presenterat någon redogörelse för *möjligheter och begränsningar* för förändringar av regleringar som avser svenska välfärdstjänster. Utredningen redogör för komplicerad praxis från EU-domstolen på flera ställen, dock saknar vi en närmare analys beträffande *hur* praxis från EU-domstolen och det EU-rättsliga utrymmet kan tillämpas i en svensk välfärds context. Kapitel 6 "Den EU-rättsliga regleringen och det nationella handlingsutrymmet" består som rubriken lyder av två delar, 1) "*den EU-rättsliga regleringen*" och 2) "*det nationella handlingsutrymmet*". Tyngdpunkten i detta kapitel ligger dock på en redogörelse för de EU-rättsliga bestämmelserna, det saknas närmare analys av *vad* det nationella handlingsutrymmet egentligen består i (denna del har tillägnats knappt fyra sidor i kapitel 6). I dessa delar saknas en analys *de lege ferenda*, dvs. "vad lagen borde vara" avseende det nationella handlingsutrymmet. Utredningen har istället lagt ett alltför stort fokus på att beskriva gällande rätt. I samma kapitel redogörs för hur andra medlemsstater har reglerat tjänster av allmänt intresse. Dock är framställningen varken utförlig, informativ eller jämförande. Av särskilt vikt för Famna, Forum och våra medlemmar hade varit *om* och *hur* andra medlemsstater har reglerat icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse i relation till utförandet av välfärdstjänster. Det framgår att utredningen har varit

---

⁴ Se Kommittédirektiv 2018:46, *En tydlig definition av idébyråaktörer i välfärden*, s. 13.

i kontakt med ett antal länder, däribland Norge, Tyskland och Italien. Det framgår dock inte varför utredningen har valt ut just dessa länder, på vilket sätt just dessa länder är intressanta att studera samt om utredningen har haft anledning att tro att just dessa länder tillämpar begrepp som "icke-ekonomiska tjänster" i nationell lagstiftning eller inte. Efter en kortare redogörelse (se sidorna 209-212) konstaterar utredningen att *"Dessa EU-rättsliga begrepp används således inte i de olika medlemsstaternas lagstiftning som ett sätt att avgränsa olika typer av välfärdstjänster"*. Med EU-rättsliga begrepp avses här "icke-ekonomiska", "ekonomiska" och sociala tjänster". Utredningen drar således en mycket generell slutsats, utifrån kontakter med ett fåtal medlemsländer inom EU/EES. Även om Famna och Forum har förståelse för att det inte är okomplicerat att studera andra medlemsstaters rättsordningar i detalj anser vi att det är en brist att det saknas en utförlig jämförande studie beträffande hur begreppen "icke-ekonomiska", "ekonomiska" och sociala tjänster" tillämpas i en välfärdskontext inom andra länder i EU/ESS. En komparativ studie hade kunnat lämna svar på några av de frågor som utredningen har lämnat obesvarade.

En central fråga som har varit föremål för diskussion i det s.k. Alingsås-målet har varit huruvida skattefinansierade välfärdstjänster bör kunna räknas till kategorin icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse. Alingsås kommun ansökte om prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen för att få belyst om en skattefinansierad tjänst, i form av äldreomsorg, utgör en icke-ekonomisk tjänst av allmänt intresse i EU-rättslig mening och vilken betydelse en sådan klassificering har vid tillämpningen av regelverket om offentlig upphandling. I detta låg också en begäran om klargörande av vad som är bestämmande för om något är en icke-ekonomisk tjänst av allmänt intresse – sättet på vilken den finansieras, frånvaron av en "marknad" och/eller andra förhållanden – i sammanhanget offentlig upphandling. Högsta förvaltningsdomstolen besvarade aldrig dessa frågor. Även utredningen har lämnat dessa frågor obesvarade (se ovan, *"det är oklart vilka generella slutsatser som kan dras från denna praxis."*). Ur ett demokratiskt perspektiv är det mycket otillfredsställande att såväl lagstiftaren som rättstillämparen famlar i mörker gällande vilket utrymme som finns för icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse i en svensk välfärdskontext. Beaktat de konsekvenser som kan följa av att anta nationell lagstiftning som ligger i en gråzon för vad som är förenligt med EU-rätten, tenderar lagstiftaren av naturliga skäl att förorda en försiktighetsprincip. Detta är dock ägnat att cementera det oklara rättsläget, varför finansdepartementet bör överväga om det bör tillsättas en ny utredning för att förhindra att ovan frågor lämnas obesvarade.

I tillägg till ovan ska följande nämnas. Den 11 juni 2020 meddelade EU-domstolen dom i *Dóvera* (C-262/18 P).

I målet slog EU-domstolen fast att sjukvården i Slovakien **inte** utgör ekonomisk verksamhet trots att den tillhandahålls av tre konkurrerande aktörer, varav två

är privata vinstsyftande bolag. Detta därför att sjukvården i Slovakien tillhandahålls i ett system som är obligatoriskt, solidariskt finansierat och står under statlig tillsyn. EU-domstolen upphävde således Tribunalens dom och kom fram till motsatt slutats. Den omständigheten att det fanns en "marknad" innebar alltså inte att sjukvården blev en ekonomisk verksamhet som omfattades av EU:s statsstödsregler.

EU-domstolens avgörande i Dôvera har betydelse för betänkandet och vägledningen som utredningen publicerade i december förra året. Av s. 9 i utredningens vägledning framgår nämligen följande: *"Om ett sådant system har öppnats för konkurrens mellan olika aktörer på en marknad kan det dock innebära att verksamheten är ekonomisk även om systemet är solidariskt finansierat."*

Även i utredningen hänvisas till Tribunalens dom i Dôvera-målet, se s. 299.

Dessa avsnitt i vägledningen och utredningen är inspirerade av Tribunalens dom i Dôvera-målet. Som ovan nämnts är Tribunalens dom upphävd genom EU-domstolens avgörande. Detta betyder att utredningen och vägledningen behöver revideras i dessa delar.

EU-domstolens dom i *Dôvera* motsäger också Högsta förvaltningsdomstolens dom i Alingsåsmålet. Enligt HFD var det nämligen av vikt att det *"finns en marknad för"* äldreomsorg i Sverige. Därför var äldreomsorgen en ekonomisk tjänst/verksamhet enligt HFD och upphandling av äldreomsorg omfattades därför, enligt HFD, av LOU. I *Dôvera* fanns det helt klart en "marknad". Två av tre aktörer i systemet var privata vinstsyftande bolag. Ändå var sjukvårdssystemet inte en ekonomisk verksamhet, enligt EU-domstolen, eftersom systemet är ett obligatoriskt och solidariskt finansierat system där behoven och inte betalningsförmågan styr rätten till vård. Systemet står också under statlig tillsyn. Famna och Forum noterar att samma egenskaper kännetecknar också de skattefinansierade välfärdssystemen i Sverige avseende vård, omsorg och utbildning.

Famnas och Forums kommentarer och synpunkter kapitel för kapitel

Famna och Forum ställer sig bakom de flesta förslagen men presenterar nedan kompletterande synpunkter och kommentarer.

5.4.1 Eventuella brister i nuvarande associationsrättsliga reglering

Utredningens bedömning: Det saknas behov av att vidta särskilda åtgärder för att göra befintliga eller delar av befintliga associationsformer mer användbara och attraktiva för idéburen verksamhet inom välfärden eller andra närliggande offentligt finansierade eller subventionerade verksamheter.

Famna och Forums kommentar:

Vi delar utredningens bedömning att det inte är främst inom associationsrätten som det finns reformbehov, utan i närliggande regelverk och lagstiftning där handlingsutrymmet för offentliga aktörer att ingå avtal med idéburna aktörer fastställs.

5.4.3 En definition av idéburna aktörer i offentligt finansierad välfärdsverksamhet

Utredningens förslag: En definition av idéburna aktörer i offentligt finansierad välfärdsverksamhet ska införas i en särskild lag. För att anses vara en idéburen aktör i offentligt finansierad välfärdsverksamhet enligt lagen ska organisationen vara en juridisk person som:

- inte är direkt eller indirekt ägd eller kontrollerad av staten, en kommun eller en region,
- har ett syfte som är oegennyttigt,
- bedriver eller har för avsikt att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet, och
- inte gör några värdeöverföringar till annan än registrerade idéburna aktörer eller till forskning

Famna och Forums kommentar:

Vi tillstyrker utredningens förslag till definition och att den införs i en särskild lag.

Vi ställer oss tveksamma till kravet att värdeöverföringar endast kan ske till *registrerade* idéburna aktörer. Av 2§ framgår att en idéburen aktör får ansöka om att registreras i ett register över idéburna aktörer inom offentligt finansierad välfärdverksamhet. Registrering i utredningens tappning föreslås alltså ske på frivillig basis. Vi anser därför inte att registrering bör vara ett tvingande kriterium vad gäller värdeöverföring. Famnas förslag är att kriteriet ändras till idéburna aktörer *som uppfyller definitionen i övrigt*.

Vi anser det därtill viktigt att vara tydliga med och påminna om att det idéburna bidraget till välfärden i Sverige rymmer mer än de verksamheter som är föremål för offentligt finansierad välfärdsverksamhet. Vi är många gånger utförare men vi påtalar också brister i välfärden och driver opinion för att kunna åstadkomma strukturella förändringar.

5.4.4 Värdeöverföringar

Utredningens förslag: I lagen ska framgå vad som avses med värdeöverföring. Med värdeöverföring ska enligt lagen avses:

- vinstutdelning
- förvärv av egna aktier, dock inte förvärv enligt 19 kap. 5 § aktiebolagslagen(2005:551),
- minskning av aktiekapitalet eller reservfonden för återbetalning till aktieägarna,
- minskning av reservfonden för återbetalning till medlemmarna,
- gottgörelse,
- avhändande av egendom till underpris,
- förvärv av egendom till överpris,
- lön eller arvode för tjänster eller arbeten som inte alls eller endast delvis motsvaras av utbetalningen
- utlåning av medel till en i förhållande till marknadsräntan lägre ränta eller upptagande av lån till högre ränta än marknadsräntan,
- avskrivning av fordringar eller att låta fordringar preskriberas, eller
- annan affärshändelse som medför att den idéburna aktörens förmögenhet minskar och som inte har rent affärsmässig karaktär för denna aktör. En idéburen aktör i offentligt finansierad välfärdsverksamhet ska skriftligen varje år till den ansvariga myndigheten lämna uppgifter om beslutade värdeöverföringar. Denna information ska lämnas oavsett om några värdeöverföringar har gjorts under året eller inte.

Famna och Forums kommentar:

Vi bedömer att uppräkningsen av icke tillåtna värdeöverföringar är välavvägd och instämmer med förslaget att det i lagen ska framgå vad som avses med värdeöverföring.

Vi önskar dock en tydligare formulering gällande värdeöverföringar mellan olika associationsformer inom samma koncern. Famna och Forum har t.ex. medlemmar vars verksamheter drivs under olika associationsformer. Det vore problematiskt om dessa etablerade aktörer inte skulle kunna fortsätta att bedriva sina verksamheter på samma sätt i framtiden.

5.4.5 Förslag till förfarande

Utredningens förslag: Idéburna aktörer som bedriver offentligt finansierad välfärdsverksamhet ska kunna registrera sig i ett särskilt register. För att bli registrerad ska den idéburna aktören uppfylla kriterierna i definitionen av

idéburna aktörer i offentligt finansierad välfärdsverksamhet. Att den idéburna aktören har ett syfte som är oegennyttigt ska framgå av aktörens stadgar, bolagsordning, urkund eller motsvarande handling. Registreringen ska omfatta:

1. den idéburna aktörens namn och postadress,
2. den idéburna aktörens stadgar, bolagsordning, urkund eller motsvarande handling, och
3. en kontaktperson som är behörig att företräda den idéburna aktören i frågor om registrering samt kontaktpersonens namn, postadress och personnummer eller samordningsnummer. Ändringar i något av dessa förhållanden ska genast anmälas till registermyndigheten. Registermyndigheten ska få ta ut en avgift för registerhållning. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om avgifternas storlek. Registermyndigheten ska utöva tillsyn över registret över idéburna aktörer i offentligt finansierad välfärdsverksamhet.

En registrerad idéburen aktör ska vara skyldig att på registermyndighetens begäran lämna sådana uppgifter som är nödvändiga för tillsynsverksamheten. Registermyndigheten ska vidare få meddela de förelägganden som behövs för att lagen eller de föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen ska följas. Sådana förelägganden ska få förenas med vite. Registermyndigheten ska även få besluta att en idéburen aktör som inte har följt ett sådant föreläggande ska avregistreras.

Utredningens bedömning: De länsstyrelser som i dag är tillsyns- och registreringsmyndigheter för stiftelser bör också avgöra frågor om registrering av idéburna aktörer som bedriver offentligt finansierad välfärdsverksamhet och ansvara för registret över dessa. Vilka uppgifter som ska skickas in till registermyndigheten bör framgå i förordning.

Famna och Forums kommentar:

Vi håller delvis med om förslaget. Att införa ett frivilligt register kan vara en bra väg att gå för att tydliggöra för alla berörda vilka välfärdsaktörer som uppfyller kriterierna.

Vi hyser dock farhågor om att nivån på avgifter för registrering och den byråkrati som kan komma att omgärda registret kan göra det hela ointressant eller för dyrt för små idéburna aktörer. Och om så blir fallet kommer det heller inte vara användbart för t ex kommunala upphandlingstjänstemän eller politiker som önskar utnyttja möjligheter att främja idéburna utförare och därför behöver lättillgänglig kunskap om vilka som finns.

Regeringen bör i en kommande proposition tydliggöra att avgifterna inte får hamna på de nivåer som t.ex. IVO tar ut för minsta lilla anmälan om ändrad föreståndare eller styrelsesammansättning. De avgifterna är helt ohemula. En högsta tillåten avgiftsnivå för första gången en organisation registrerar sig och därefter avsevärt lägre avgifter för de eventuella förändringar som måste anmälas bör framgå i förordning. Om t.ex. kontaktpersoner, e-postadresser eller andra rent administrativa uppgifter ändras bör ingen avgift alls utgå.

Vidare menar vi att alla sådana uppgifter som går att hämta ur de registrerade organisationernas reviderade årsredovisningar ska hämtas ur dem och inte krävas in varje år. Istället bör en omvänd redovisningsplikt införas: Såvida inte förändringar i verksamhetens art (t.ex. genom förändringar i stadgarnas ändamålsparagrafer eller bolagsordningar) inträffar bör det räcka med att den registrerade organisationen intygar på heder och samvete att inga otillåtna värdeöverföringar gjorts under året.

Utredningen skriver ingenting om hur den ser på organisationer som finns på olika nivåer. Famna och Forum menar att det är orimligt att varje lokalförening eller krets ska behöva registrera sig om en riksorganisation redan finns registrerad, detta oavsett om lokalföreningar är egna juridiska personer. För organisationer som t.ex. Rädda Barnen, Röda Korset, Hela Människan, St Lukas, Fontänhusen m.fl. som bedriver verksamhet på många orter bör det alltså räcka med **en** registrering som därmed omfattar alla avdelningar, kretsar eller lokalföreningar. Enda kravet bör vara att riksorganisationen listar namn och adress på ingående föreningarna runtom i landet så att ingen kan så att säga "kidnappa" ett känt organisationsnamn och segla under falsk flagg.

Under förutsättning att ovanstående förtydliganden, inklusive förbud för registeransvarig myndighet att införa avskräckande höga avgiftsnivåer, multipla registreringar från riksorganisationer eller annan onödig byråkrati som kan undvikas genom att registerförande myndighet läser årsredovisningar istället för att årligen kräva in uppgifter från alla, är vi inte främmande för att göra registret obligatoriskt för dem som vill omfattas av fördelarna med att definieras som idéburen.

5.4.6 Avregistrering och fortsatt begränsning av värdeöverföringar

Utredningens förslag: Registermyndigheten ska besluta att den idéburna aktören ska avregistreras om de krav som gäller för registrering inte längre är uppfyllda. En idéburen aktör ska på egen begäran avregistreras av registermyndigheten även om kraven för registrering fortfarande är uppfyllda. Efter ett beslut om avregistrering ska begränsningen beträffande värdeöverföringar fortfarande gälla under en tidsperiod om fem år. En registrerad idéburen aktör ska ha en bestämmelse i stadgar, bolagsordning eller

motsvarande handling som anger att kvarvarande tillgångar vid aktörens upplösning ska skiftas på ett sätt som inte bryter mot begränsningen beträffande värdeöverföringar. Detsamma ska gälla under tidsperioden om fem år efter avregistrering. För stiftelser ska dock i stället gälla vad som anges i 7 kap. 11 § stiftelselagen (1994:1220).

Famna och Forums kommentar:

Vi tillstyrker utredningens förslag.

5.4.8 Sanktioner

Utredningens förslag: Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna om värdeöverföringar ska kunna dömas till böter.

Famna och Forums synpunkter:

För att stävja missbruk måste definitionen och dess tillämpning vara mycket strikt. Vår bedömning är att enbart böter i straffskalan inte är skarpt nog som möjlig sanktion. Vilka tänkbara beteenden ska kunna beivras? Med hänsyn till att flera av utredningens förslag innebär att idéburna organisationer ska kunna gynnas finns det risk för att oseriösa aktörer vill delta i denna sektor av ekonomiska skäl. Famna och Forum anser därför att det är angeläget att sådana beteenden beivras på ett effektivt sätt.

En av de begränsningar i det avseendet som uppstår om straffet endast kan bestämmas till böter gäller möjlighet till tvångsmedel under en förundersökning, t.ex. när det gäller husrannsakan. För att en sådan åtgärd ska kunna genomföras krävs att det brott som utreds kan leda till fängelse. Möjlighet till husrannsakan är ofta en helt nödvändig åtgärd för att kunna utreda brott och avsaknaden kan tänkas försvåra eventuella utredningar allvarligt.

5.4.9 Överklagande

Utredningens förslag: Beslut av registermyndigheten ska få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag när det gäller beslut att skriva av eller avslå en ansökan om registrering och vid beslut om avregistrering. Beslut om att meddela förelägganden ska få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom tre veckor från delgivning av beslutet. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Famna och Forums kommentar:

Vi tillstyrker utredningens förslag.

7.2 Vad kännetecknar idéburna offentliga partnerskap

Utredningens bedömning: Följande är utmärkande för ett idéburet offentligt partnerskap inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet:

1. Partnerskapet är ett samarbete mellan en eller flera offentliga aktörer och en eller flera idéburna aktörer i välfärden.
2. Det syftar till att uppnå ett gemensamt allmännyttigt mål.
3. Såväl den offentliga som den idéburna aktören bidrar med resurser.

Famna och Forums kommentar:

Vi har ingen invändning mot utredningens bedömning av vad som kännetecknar ett IOP.

7.2.4 Ett partnerskap får inte innebära en tilldelning av ett offentligt kontrakt enligt upphandlingslagstiftningen

Utredningens bedömning: Partnerskapet får inte innebära en tilldelning av ett offentligt kontrakt eller upphandling av en koncession.

Famna och Forums kommentar:

Vi har inga invändningar.

7.4 Bör IOP regleras i lag?

Utredningens bedömning: Idéburet offentligt partnerskap inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet bör inte regleras i lag.

Famna och Forums kommentar:

Som framgår av avsnittet om kapitel 6 ovan beklagar vi att utredningen inte kom längre i sin bedömning av IOP:s möjligheter. Vi har en delvis annan syn på det EU-rättsliga utrymmet.

I avsnitt 7.4 har utredningen presenterat två alternativa utformningar beträffande hur IOP skulle kunna regleras i lag. Det ena alternativet är en lag som innehåller kriterier för vad ett IOP är samt hänvisningar till tillämpliga EU-rättsliga regler om statligt stöd. Det andra alternativet är en lag med angivande av vissa utpekade verksamhetsområden som bedöms inte omfattas av alternativt vara tillåtna enligt EU:s statsstödsregler. Utredningens slutsats är att IOP inte bör regleras i lag. Om utredningen hade kommit fram till en annan slutsats beträffande betydelsen av icke-ekonomiska tjänster inom upphandlingsregelverket, t.ex. att begreppet ska avgränsas i linje hur ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet definieras inom konkurrens- och statsstödsrätten, hade det förelegat större handlingsfrihet för hur "upphandling" av icke-ekonomiska tjänster ska regleras med följd att lagreglering avseende IOP hade blivit betydligt enklare. Den metod utredningen

har valt, dvs. att ett av kriterierna är att "en IOP inte ska innebära en tilldelning av ett offentligt kontrakt", innebär istället att det är LOU och "kontraksdefinitionen" som sätter ramarna för när IOP är möjligt att ingå. Följden blir att det är komplicerat att reglera IOP i lag eftersom IOP inte behandlas som ett eget "institut". Utredningens linje innebär att prövningen av om ett avtal utgör ett offentligt kontrakt enligt kontraksdefinitionen inrymmer ett konstaterande att tjänsterna är "ekonomiska". Alla tilldelningar av offentliga kontrakt som möter kontraksdefinitionen (kontrakt mellan upphandlande myndighet och leverantör med ekonomiska villkor) – dvs. all upphandling – avser därmed per definition ekonomiska tjänster. I sådana fall har begreppet "icke-ekonomiska tjänster" ingen betydelse inom upphandlingsregelverket.

Famna och Forum anser dock att det kan resas principiella invändningar mot en ordning som innebär att alla åtgärder som utgör upphandling per definition avser ekonomiska tjänster. Det framstår som tveksamt om en sådan ordning låter sig förenas med innehållet i artikel 2 i 2007 års protokoll (nr 26), som utgör primärrätt av samma dignitet som Lissabonfördraget. Om all upphandling per definition avser ekonomiska tjänster uppstår också frågetecken kring varför EU-lagstiftaren förtydligat att inte heller sekundärrätten (upphandlingsdirektiven från 2014) omfattar icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse. Vi anser att de lagförslag som presenterats inte är tillfyllest, eftersom utredningens förslag bygger på att det i princip är kontraksdefinitionen i LOU som ska sätta ramarna för när IOP kan ingås. Detta bygger i sin tur på antagandet att all upphandling per definition avser ekonomiska tjänster.

Famna och Forum anser att ett möjligt alternativ är att i LOU införa uttryckliga undantag för anskaffning av vissa tjänster som bedömts vara icke-ekonomiska. Utredningen har avseende behandlingscenter för krigsskadade och torterade, stöd till brottsoffer och idrottsföreningars integrationsinsatser bedömt att dessa tjänster inte är ekonomiska ur ett statsstödsperspektiv. Redan idag finns undantag i LOU som riktar sig till "icke vinstdrivandeorganisationer". Av 3 kap. 26 § LOU följer nämligen att LOU inte gäller för upphandling av t.ex. räddningstjänster och ambulanstjänster om de tillhandahålls av icke vinstdrivande organisationer. I skälen till upphandlingsdirektivet, se beaktandesats 28, framgår att direktivet inte bör tillämpas på vissa räddningstjänster när de utförs av icke vinstdrivande organisationer, eftersom det skulle vara svårt att bibehålla dessa organisationers särskilda karaktär om tjänsteleverantörerna måste väljas ut i enlighet med de förfaranden som anges i direktivet. För de i 3 kap. 26 § LOU uppräknade tjänsterna (t.ex. räddningstjänster och ambulanstjänster) kan kontrakt tilldelas till icke vinstdrivandeorganisationer utan föregående upphandling. Såsom redan konstaterats ovan framgår av upphandlingsdirektiven att icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse inte omfattas av upphandlingsregelverket. Ett första steg skulle därmed kunna vara att undanta sådana tjänster som den

nationella lagstiftaren med säkerhet anser är av icke ekonomisk art, i vart fall på statstödsrättens område, från LOU. Det skulle undanröja onödig rättsosäkerhet på vissa områden och skapa förutsättningar för en rättsutveckling av begreppet icke-ekonomiska tjänster i svenska domstolar. Om det skulle visa sig vara att den svenska lagstiftaren uppenbart har fel blir ytterst en fråga som får lämnas till EU-domstolen att avgöra.

7.5 Utredningens förslag om kriterier

Utredningens förslag: Följande kriterier ska vara vägledande vid ingående av idéburna offentliga partnerskap inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet:

1. Partnerskapet är ett samarbete mellan en eller flera offentliga aktörer och en eller flera idéburna aktörer i välfärden.
2. Det syftar till att uppnå ett gemensamt allmännyttigt mål.
3. Såväl den offentliga som den idéburna aktören bidrar med resurser.
4. Partnerskapet får inte innebära en tilldelning av ett offentligt kontrakt eller upphandling av en koncession.
5. Den offentliga finansiering som ingår i partnerskapet ska vara förenlig med EU:s statsstödsregler på något av följande sätt:
  - Finansiering utgör inte statligt stöd enligt artikel 107 i EUF-fördraget.
  - Finansieringen lämnas som ett stöd av mindre betydelse i enlighet med kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 eller kommissionens förordning (EU) nr 360/2012.
  - Finansieringen lämnas som ersättning för en allmännyttig tjänst enligt kommissionens beslut 2012/21/EU.
  - Finansiering lämnas i enlighet med kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 (den allmänna gruppundantagsförordningen). Upphandlingsmyndigheten ges i uppdrag att arbeta med informationsinsatser gentemot offentliga och idéburna aktörer med utgångspunkt i de kriterier för IOP som utredningen har tagit fram.

Upphandlingsmyndigheten ska vidare förvalta och utveckla utredningens vägledning utifrån bland annat praxis och praktiska erfarenheter. Uppdraget bör genomföras i samverkan med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), företrädare för de idéburna aktörerna och med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Famna och Forums kommentar:

Vi tillstyrker förslaget och noterar vikten av att uppdraget genomförs i samverkan med idéburna aktörer.

8.1 Bedömningar och förslag som rör tillämpningen av upphandlingslagstiftningen

Utredningens bedömning: Det finns flera möjligheter att inom ramen för gällande upphandlingsregelverk utforma upphandlingar på sätt som underlättar för idéburna aktörer och bättre tar tillvara de idéburna aktörernas särart och det mervärde de kan tillföra.

Utredningens förslag: Upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att arbeta med riktade informationsinsatser gentemot idéburna aktörer och upphandlande myndigheter i syfte att öka idéburna aktörers deltagande i upphandlingar. Uppdraget ska genomföras i samverkan med relevanta aktörer, såsom företrädare för upphandlande myndigheter, t.ex. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) samt för den idéburna sektorn. Även Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor (MUCF) ska inkluderas i uppdraget.

Famna och Forums kommentar:

Vi är positiva till förslaget. Vi vill dock framhålla att det idag hos upphandlande myndigheter finns en stor tveksamhet, emellanåt uttalad skepsis, när det gäller möjligheten att utforma upphandlingar som underlättar för kommuner och regioner att ge uppdrag till idéburna aktörer. Ett informationsuppdrag till Upphandlingsmyndigheten måste därför utformas på ett mycket tydligt sätt och med det politiska målet att alla de juridiska möjligheter som finns för kommuner, regioner och staten att välja att upphandla från idéburna aktörer ska tydliggöras för alla beslutsfattare. Annars befarar vi att de möjligheter som erbjuds ändå inte kommer att utnyttjas i praktiken. Uppdraget till Upphandlingsmyndigheten behöver därför kompletteras med en uppmaning till alla upphandlande myndigheter att se över sina upphandlingsprocesser med målet att underlätta för idéburna aktörer att delta.

8.2.1 Möjligheter att reservera kontrakt för upphandlingar av sociala tjänster och andra särskilda tjänster som överskrider tröskelvärdet om 750 000 euro

Utredningens bedömning: Det finns ett rättsligt utrymme som gör det möjligt att reservera kontrakt till idéburna aktörer när det gäller sociala tjänster och övriga tjänster vilka omfattas av den enklare regimen i LOU-direktivet.

Utredningens förslag: En möjlighet att reservera kontrakt till idéburna aktörer ska införas i 19 kap. LOU. Upphandlande myndigheter ska enligt bestämmelsen ges möjlighet att reservera rätten att delta i en upphandling av de välfärdstjänster som räknas upp i bilaga 2 a till idéburna aktörer, under

förutsättning att det bidrar till att förverkliga den sociala målsättningen med tjänsten och leder till budgetmässig effektivitet.

Famna och Forums kommentar:

Vi tillstyrker förslaget.

8.2.2 Möjligheter beträffande upphandlingar av sociala och andra tjänster vilka understiger EU:s tröskelvärden för sådana tjänster.

Utredningens bedömning: Det finns ett EU-rättsligt utrymme att reservera kontrakt som avser sociala och andra särskilda tjänster till idéburna aktörer för upphandlingar som understiger EU:s tröskelvärden. Det kräver dock en ändring av LOU i enlighet med de förslag som har presenterats i SOU 2018:44.

Famna och Forums kommentar:

Vi tillstyrker förslaget.

9.1 Möjligheter att begränsa deltagande i valfrihetssystem

Utredningens bedömning: Det är rättsligt möjligt att reservera ett valfrihetssystem för idéburna aktörer.

Utredningens förslag: Lagen om valfrihetssystem föreslås ändras så att det dels framgår att de grundläggande principer som följer av EUF-fördraget inte gäller för valfrihetssystem som saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse, dels att det är möjligt att reservera rätten att ansöka om att få delta i ett valfrihetssystem för idéburna aktörer, under förutsättning att det föreligger särskilda skäl.

Famna och Forums kommentar:

Vi tillstyrker förslaget.

Emellertid finns det delar av idéburna välfärden vars karaktär inte i alla delar kan passas in i LOV: t ex kan de medlemmar som erbjuder skydd till våldsutsatta kvinnor ha begränsade möjligheter att erbjuda valfrihet till de enskilda kvinnorna i den akuta situationen.

9.2 Information till enskilda

Utredningens bedömning: Det är möjligt och även lämpligt att vid information till enskilda om leverantörer i ett valfrihetssystem lämna information om att en leverantör är en registrerad idéburen aktör.

Famna och Forums kommentar:

Vi instämmer i bedömningen.

10.1 Bidragsgivning

Utredningens bedömning: Definitionen av idéburna aktörer kan användas vid bidragsgivning från staten, kommuner och regioner när detta anses lämpligt.

Famna och Forums kommentar:

Vi instämmer i bedömningen. Om utredningens förslag till definition hade funnits på plats redan nu hade t.ex. statens stödpaket bättre och lättare kunnat utformas för att passa den idéburna sektorn. Nu har flera av dem fått regelverk som baseras på de kommersiella företagens logik, vilket inte alltid gör dem tillämpliga för civilsamhällesorganisationer i välfärden.

10.2 Statistik

Utredningens bedömning: Definitionen kommer att innebära förbättrade möjligheter att ta fram statistik om idéburna aktörer som exempelvis kan användas för att undersöka om regler gett de effekter som avsetts. Sådan statistik kan också användas för olika sorters jämförelser mellan idéburna aktörer och andra aktörer, offentliga eller privata.

Famna och Forums kommentar:

Vi instämmer i bedömningen. I denna differentiering mellan tre olika sorters utförare (offentliga, privata kommersiella och idéburna) ligger också möjligheten till bättre kvalitativ och kvantitativ uppföljning. Med bättre statistik kan varje region och kommun till exempel sätta upp ett mål för vilken andel idéburna man önskar ha på några års sikt. På samma sätt skulle Riksdagen kunna anta ett kvantitativt mål för välfärdsmixens sammansättning. Ett nationellt mål skulle kunna sättas upp och utvärderas t.ex. vid slutet av mandatperioden 2022, 2026 och 2030. Vi anser att målet bör vara 10 procent år 2030, Tio2030, mot dagens ca 3 procent på nationell nivå. En differentiering av det slag utredningen presenterar skulle även möjliggöra för uppföljningar av kvalitativa aspekter i välfärden och hur dessa förhåller sig mellan olika typer av utförare, exempelvis när det kommer till egenmakt, delaktighet och vårdkvalitet.

11. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utredningens förslag: Den nya lagen om registrering av idéburna aktörer inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet ska träda i kraft den 1 juli 2021. Även ändringarna i lagen om offentlig upphandling och lagen om valfrihetssystem ska träda i kraft vid samma tidpunkt.

Famna och Forums kommentar:

Vi hade gärna sett att förändringarna kommer på plats redan 1 januari 2021. Särskilt mot bakgrund av coronakrisen som i sig ställer exceptionella krav på välfärden vore de lagändringar och förtydliganden som utredningen föreslå angelägna att få på plats så snart som möjligt. De idéburna aktörerna både vill och kan bidra till krisens lösning och de sociala och andra problem som kommer att finnas kvar efter den akuta coronakrisen kan lättare få sin lösning om statsmakterna underlätta för idéburna aktörer att verka.

På Famnas vägnar

För Forum

Ulrika Stuart Hamilton

Patrik Schröder

Generalsekreterare

Ordförande